

Джанкарло
Брегантини

НЕ можем да МЪЛЧИМ

Giancarlo Bregantini with Chiara Santomiero

© 2011 Edizioni Piemme S.p.a.

Via Tiziano 32

20145 Milano – Italy

www.edizpiemme.it

Title of the original Italian edition: Non possiamo tacere.

Le parole e la bellezza per vincere la mafia.

© Таня Кольовска, превод

© Димитър Стоянов – Димò,

художествено оформление на корицата

© Издателство ЕРА, София, 2012

ISBN 978-954-389-204-4

ЕРА

*Защото ние не можем да не говорим за
това, що сме видели и чули.*

Деян. 4:20

Думите и красотата, за да победим мафията

Филмът „Сто дни в Палермо“ разказва историята на генерала на карабинерите Карло Алберто дала Кieza, мъжът, който се противопостави на тероризма на Червените бригади, убит от мафията заедно с жена си Емануела Сети Караро в сицилианската столица. Това е много драматична лента; тя не се ограничава само да разкаже историята, а настойчиво и строго задава въпроси към нашата съвест. Да гледаш филма в затвора – така както ми се случи в Кротоне, заедно с осъдени за принадлежност към мафията – означава да експериментираш с една обърната наопаки оптика. По време на дълга, наситена с напрежение сцена на атентата и смъртта на генерала, където „нормалните“ зрители биха запазили дълбоко мълчание, в затвора гръмнаха аплодисменти и одобрително подсвиркване, адресирано към убийците – ситуация, в която ролите на добрите и лошите са разменени.

Разбрах, че тези лица, осветявани на моменти от прожекционния апарат, наистина са били свидетели на подобни сцени или по-точно – активно са участвали в тях. В този момент проумях с кристална яснота, че макар да гледаме един и същи филм, аз и те, честният човек и мафиотите, оценяваме едно и също нещо от две напълно различни гледни точки.

Този поразителен опит ме накара да мисля, че антимафията трябва да започне действията си именно оттук, с ясното съзнание, че има пред себе си „различна култура“, „алтернативна“ в най-екстремния смисъл на този термин.

Описанията в много излезли наскоро книги и филми на отрицателните черти на мафията заедно с перверзните ритуали, борбата за власт, насилието и жестокостта – тези картини са началото на битка с това зло. Необходимо е да направим още една стъпка: трябва да вярваме, че когато доброто настъпва, мафията се оттегля, трябва да направим същност на живота си, негова основа, именно стойностите на доброто, на красотата, трябва да сеем слово, което е в състояние да изкорени мълчанието, лъжата, страха, за да израсне и се наложи една различна гледна точка дори за тези, израснали в „другата култура“ и непознаващи различен свят.

Не е възможно да знаем предварително кога познанието за красотата и доброто ще пресече пътя на един мафиот, не можем да предполагаме какво ще успее да пробуди в

него – може и да се появи някакъв въпрос. Не е казано, че подобен въпрос задължително трябва да бъде предизвикан от Дала Киеза, от държавата или от институция, занимаваща се с превъзпитанието на човека. Понякога е достатъчно една девойка да каже „не“.

Преди време, все още в затвора на Кротоне, един младеж, член на могъща мафиотска фамилия от Реджо Калабрия, вкарана почти цялата вътре, поиска да говори насаме с мен. Не пожела да се срещнем в затворническия параклис, искаше да се видим в сакристията, където оставях свещената утвар, за да бъде напълно сигурен, че по време на разговора ще бъдем само двамата. Беше много млад, но вече определен да заема ръководни места в клана, държеше се тежко, самоуверено. Разказа ми за едно момиче, което харесвал, но девойката го отблъснала. Колкото повече се увличаше от разказа, толкова по-напрегнат ставаше: как е възможно едно най-обикновено момиче да му откаже? Без положение, без връзки, без роднинства, пари, власт... Та нима не знаеше кой е той? Изведнъж гласът му секна и той се разплака като малко дете. Много самотно и изплашено малко дете.

Ако гледането на филма заедно със затворниците ми помогна да разбера нещо важно за външния облик на тази затворена система с различна, диаметрално противоположна на нашата оценка на стойностите в живота, този

епизод ми разкри една друга, вътрешна истина за същата тази мафия – мафиотът е агресивен, арогантен, нагъл, безскрупулен, но е също така ужасяващо самотен човек, изпълнен със страх; за него всеки ден може да бъде последен, заради което е много уязвим и беззащитен. Никога няма да забравя как след този искрен плач, прекъсван от детинско хълцане, момчето изтри лицето си и излезе от сакристията със същата разпасана походка, с която влезе.

Сълзитена младия босмена караха да се сетя за Давиди Голиат. Голиат е могъщият, безмилостен мафиот – всеки, който му се противопостави открито, ще бъде победен. В очите на хората изглежда победител, трябва да бъде уважаван, може би дори имитиран, но и той си има слабо място и Давид го намира. Не се опитва да го победи със същото като неговото оръжие, използва една прашка и своята интелигентност, повала го на земята, след като го удря с камък в челото. Същите хора, които приветстваха Голиат, сега вече го мачкат и обругават, защото гигантът се е оказал на глинени нозе.

Ние трябва да се държим с мафията като Давид. Да я изпразним от съдържание, да не ставаме част от гротескния мизансцен, да подчертаваме нейното безсмислие и глупост. Защото наистина да се присъединиш към мафията е изключително глупаво – окажеш ли се веднъж там, можеш да напуснеш само с краката напред, като мъртвец.

Първа част

ДА ЖИВЕЕШ В ГРАДЧЕ НА МАФИЯТА

Свободно място

Повече от една година мястото на епископ в Локри-Чераче беше свободно. Предишният епископ, монсиньор Антонио Чилиберти, който в момента бе заслужил епископ в епархията на Катандзаро-Скуилаче, бе живял през последните три години под охрана; бяха стреляли срещу него, за да го накажат заради острите му нападки срещу Ндрангетата. Всички свещеници, на които беше предложено да заемат епископското място, бяха отказали.

Често са ме питали защо веднага съм решил да приема назначението. По една много проста причина: не можеш да кажеш „не“ на историята. Когато животът те кани да направиш важен, отговорен избор, трябва да кажеш „да“. Това важи за всички: за тези, които се женят, за тези, които стават свещеници или монахини, които избират една трудна професия. Когато настъпи важният момент, трябва да кажеш „да“. Това е като с ябълките

– трябва да ги обереш, щом като са узрели; не можеш да кажеш – „ще ги събера след месец“. Мине ли им времето, те падат! Тогава ги събира вятърът, или червеите...

Не мога да скрия, че аз също имах съмнения и притеснения, но думите на монсиньор Мариано Маграси, по онова време епископ в Бари, ми дадоха много спокойствие. Когато отидох при него, за да поговорим за предложението, той изрече: „Трябва да знаеш, че ако приемеш, животът ти ще бъде много труден, но никога няма да бъдеш сам“. Наистина е така, оставаш сам, когато се подчиняваш на онази житейска логика, дето реже крилата на сърцето, а не когато се довериш на Бога.

На 7 май 1994 година официално поех поста на епископ на Локри. Първите двайсет и четири часа бяха определящи за всичко, което щях да направя през следващите години. За първи път трябваше да говоря на площада като епископ, без да имам предварително написана реч, бях мислил за тези неща, но не бях написал словото си. Вече ми беше ясно, че за хората от тази земя е много важно да чуват думи, идващи директно от сърцето. Именно сърцето ми подсказа образа на нишката и на въжето: отделната нишка лесно може да бъде скъсана; множество преплетени нишки се превръщат в достатъчно здраво въже. Казах им, че един епископ не може да направи

нищо сам, но ако работим заедно – епископ, свещеници, вярващи – ще се превърнем във въже и няма да има опасност то да бъде скъсано. Това беше посланието, което исках да отправя още в самото начало, именно тези мисли дадоха посоката на всичко, което щях да сторя заедно с толкова други щедри хора през годините, когато бях в Калабрия.

БОМБА ПРИ ОЛТАРА

Както е прието, в деня след като дойдох в Локри, на 8 май, отидох в другия край на епархията, Джераче, старинен църковен център, за да отслужа Евхаристията по случай моето пристигане. Градът е красив, елегантен и не случайно е познат още като Калабрийския Асизи, Южния Сан Джиминяно и дори Йонийския Йерусалим; разположен е на височина и оттам можеш да обгърнеш с поглед морската синева. Церемонията бе перфектно организирана, предвиждаха се дори двацет и два изстрела с оръдия – това бе стара традиция, ознаменуваща назначаването на нов епископ.

След известно време, докато течеше службата, забелязах, че до украсения за случая олтар има нещо странно, но не си дадох сметка какво е. Продължих своята проповед, за отправна точка ми бе послужила архитектурата на норманската катедрала „Санта Мария Асунта“

– истинско чудо, преплитащо изкуство и елегантно инженерство. Достатъчно е да си представим, че слънчевите лъчи, символ на вярата, влизат в храма, следвайки точно определен път в зависимост от часовете на деня и от църковния календар: на 15 август, деня на Успение Богородично, слънцето осветява точно центъра на олтара.

„Кои са трите основни стълба според църковната доктрина, на които се базира животът в обществото? – запитах и продължих: – Взаимната помощ, солидарността и общото благо“. Като колоните в катедралата – „всяка е различна, както е при помощта, но всяка от тях има своето значение и предимство: тежестта на Църквата ляга върху всички колони, както е и при солидарността. Взаимната помощ, солидарността създават общественото добруване“. Това бе за мен изключително важна проповед, тъй като исках да изясня един много сериозен въпрос: значението на Калабрия в по-широкия разговор за страната ни.

Усетих междуременно някакво раздвижване, но почти не му обърнах внимание. След като службата завърши, към мен се приближиха началникът на полицията, началникът на карабинерите, полицейските служители – седемосем човека, които доста решително ме отведоха встрани от олтара. „Какво става?“ – ги запитах. „Поздравления, Ваше Преосвещенство, чудесна проповед“ – каза единият от тях. „Благодаря,

но...“. „Добре дошъл, Ваше Преосвещенство, Калабрия ви посреща с радост“ – продължава друг. „Благодаря, но ще ми обясните ли...“

Началникът на полицията възбудено ми разказа, че до олтара са намерили фалшива бомба: в бял найлонов плик военните открили тенекиена кутия с един килограм сода бикарбонат, електрически кабели и будилник. Силите на реда били силно притеснени от факта, че стрелките на часовника били поставени на 9,45. Точно по това време аз би трябвало да говоря, но този ден пристигнах с половин час закъснение, тъй като спрях, за да поздравя множеството, дошло да ме посрещне.

„Нищо не е станало – казах леко пренебрежително. – Няма смисъл да правим от това трагедия. Нека не го съобщаваме и да се направим, че нищо не се е случило“. „Всички вече знаят“ – намеси се още един от присъстващите. По онова време още нямаше интернет, ала новината вече бе съобщена по местната телевизия. „Случаят е доста сериозен – каза началникът на полицията. – Не можем да омаловажаваме нещата, вие трябва да се движите с охрана“.

НИКАКВА ОХРАНА

Възпротивих се: „Та аз току-що пристигнах. Тук съм едва от вчера“. Началникът на полицията, началникът на карабинерите и другите полицейски чиновници продължиха да настояват, че има опасност и аз трябва да се движа с охрана. Не знаех какво да правя.

В този момент се сетих за монсиньор Джузепе Агостино, епископа от Кротоне – беше ме ръкоположил за дякон и за свещеник, за мен беше учител не само в духовния смисъл на думата; той ми подсказа как трябва да разбирам действителността в Калабрия. Когато дойдох преди много години в Кротоне, през 1976-а, бях млад студент по теология, идвах от Трентино и правех първите си стъпки в една непозната среда. Съветите на монсиньор Агостино бяха незаменими за мен.

Преди да поема поста си в Локри, минах да го поздравя. Вече си тръгнах след нашата среща, бях стигнал до стълбите, когато той ме повика: „Джанкарло, върни се за момент. Искам да ти

кажа още нещо: каквото и да се случи, гледай да не се движиш с охрана, това е много важно, за да успееш в качеството си на пастир. Ще ти бъде много трудно да се съобразяваш с охраната, която трябва да ти осигури безопасност, но създава бариера между теб, епископа, и местните хора“.

Осемнайсет години по-късно видях буквално пред себе си лицето на монсиньор Агостино и чух думите му, появиха се като в облаче от комикси.

„Не – отговорих решително на представителите на силите на реда. – Засилете проверките, увеличете патрулите, но не искам охрана. В никакъв случай“. Струва ми се, че това категорично „не“ ме спаси.

„САМО ЕДИН ПЪТ СЕ УМИРА“

Върху ми веднага се посипаха упреци, трябваше най-напред да успокоя страховете на близките си. Слухът за намерената бомба се бе разпространил мълниеносно и беше стигнал до ушите на делегацията от моята родна община, Денно; те бяха дошли заедно с кмета и със семейството ми, за да ме придружат при поемането на епархията. Един мой съгражданин, двуметров гигант, който носеше емблемата на общината, също бе чул новината и когато оръдията започнали да гърмят в чест на моето пристигане, той моментално решил, че това е избухналата бомба: „Боже мой, бедният епископ, загинал е – извикал отчаяно. – Дойдохме тук, за да го придружим при въстъпването му в длъжност, а ще го изпратим в последния му път. Едва пристигнал в Калабрия, и го очистиха!“.

Доста се посмяхме, когато ми разказа всичко това по-късно...